

აშშ-თურქეთის ურთიერთობების დინამიკა 1980-1989 და 2002-2020 წლებში

მეჰმან იბრაგიმოვი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე საერთაშორისო ურთიერთობების
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

პროგრამა: პოლიტიკის მეცნიერებები - საერთაშორისო ურთიერთობები

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: გიორგი სანიკიძე, სრული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2022

განაცხადი

„როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.“

მეჰმან იბრაგიმოვი

29.06.2022

აბსტრაქტი

აშშ-თურქეთის ურთიერთობებზე ქართულ სამეცნიერო სფეროში მცირე ინფორმაცია და მასალა გვხვდება, რაც მიუთითებს მასალების სიმწირეზე ამ სფეროში. აღსანიშნავია, რომ არ არსებობს შედარებითი ნაშრომი აშშ-თურქეთის ურთიერთობებზე ცივი ომისა და თანამედროვე დროსთან დაკავშირებით. კვლევის მიზანია თანმიმდევრულად შეისწავლოს ორი ქვეყნის ურთიერთობა 1980-1989 და 2002-2020 წლებში და ახსნას ურთიერთობების ის დინამიკა, რაც ამ დროს არსებობდა. ასევე, რა ფაქტორებზე იგი ეყრდნობოდა.

ნაშრომის ფარგლებში კვლევა წარიმართა შერეული მეთოდით, გაანალიზდა მეორადი წყაროები, სტატისტიკური მასალები და ლიტერატურა, რომელიც ინფორმაციას გვაწვდიდა აშშ-თურქეთის ურთიერთობებზე და იმ ასპექტებზე, რაც გავლენას ახდენდა მასზე, შერჩეული ორი განსხვავებული დროითი მონაკვეთზე.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ აშშ-ში 1980-1989 წლებში განსხვავებულ მიდგომას იყენებდა თურქეთის მიმართ, რაც დამოკიდებული იყო მსოფლიოში და რეგიონში მიმდინარე მოვლენებზე, კერძოდ ცივ ომზე. ასევე, განსხვავებული დამოკიდებულება ჰქონდა თურქეთს ამ პერიოდში აშშ-ის მიმართ, რაც განპირობებული იყო იმით, რომ თურქეთის ხელისუფლებაში სამხედრო ხუნტა იყო მოქცეული, რომელიც აშშ-სთან ახლო ურთიერთობას ამყარებდა.

კვლევით გამოიკვეთა, რომ აშშ-თურქეთის ურთიერთობებს სხვა დინამიკა გააჩნდათ 2002-2020 წლის მონაკვეთში, კერძოდ, აშშ-ის ხელისუფლებაში ძირითადად დემოკრატიული პარტიის წარმომადგენლები იყვნენ, რომლებიც დიდ ყურადღებას აქცევენ რეჟიმის სახეს და ადამიანის უფლებების დაცვას, ხოლო თურქეთის ხელისუფლებაში ამ დროს სამოქალაქო პირები იყვნენ, თუმცა რეჟიმი ხასიათდებოდა ავტორიტარიზმისკენ მიდრეკილებით.

აშშ და თურქეთი ნატოს ორი წევრი და მოკავშირე სახელმწიფოა და მათ შორის არსებული ურთიერთობა მნიშვნელოვანია ალიანსის მდგრადობისთვის და რეგიონის უსაფრთხოებისთვის. შესაბამისად, არსებული დამაბული სიტუაციის მოლაპარაკებების გზით გადაჭრაა საჭირო.

საძიებო სიტყვები: ამერიკის შეერთებული შტატები, თურქეთი, აშშ-თურქეთის ურთიერთობები, ნატო, ცივი ომი, სამხედრო გადატრიალება, ერდოღანი.

ABSTRACT

We have little information and sources on US-Turkish relations in the Georgian scientific field, which indicates the scarcity of materials in this field. It should be noted that there is no comparative paper on US-Turkish relations related to the Cold War and modern times. The aim of the research is to consistently study the relations between the two countries in 1980-1989 and 2002-2020 and to explain the dynamics of relations that existed at that time. As well as what factors it relied on.

In the framework of the paper, the research was conducted using a mixed method, analyzing secondary sources, statistical materials and literature that provided information on US-Turkish relations and the aspects that influenced it, selected in two different time periods.

The study found that the US used a different approach to Turkey in 1980-1989, depending on current events in the world and in the region, particularly the Cold War. Also, Turkey had a different attitude towards the US during this period, which was due to the fact that there was a military junta in Turkish government, which had close relations with the US.

The study found that US-Turkish relations had a different dynamic in the period 2002-2020, namely that the US government consisted mainly of representatives of the Democratic Party, who paid great attention to the face of the regime and the protection of human rights in contry, while the Turkish government at that time were civilians. The regime was characterized by a tendency towards authoritarianism.

The United States and Turkey are two NATO members and allies, and the relationship between them is crucial to the Alliance's resilience and regional security. Consequently, the current tense situation needs to be resolved through negotiations.

Keywords: United States, Turkey, US-Turkey relations, NATO, Cold War, military coup, Erdogan.

„მადლობა“

მინდა მადლობა გადავუხადო ყველა იმ პირს, რომლებმაც გარკვეული სახის წვლილი შეიტანეს და დახმარება აღმომიჩინეს ჩემი ნაშრომის შექმნის დროს და აგრეთვე მხარდაჭერა გამომიცხადეს ამ პროცესში. განსაკუთრებული მადლობა მინდა გადავუხადო ჩემ სამეცნიერო ხელმძღვანელს მისი როლისთვის ამ პროცესში, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრულ პროფესორს, ბატონ გიორგი სანიკიძეს, რომელმაც შესაბამისი ცოდნით და გამოცდილებით გვერდში დამიდგა.